

67. J. I. Kraszewski do Wł. Mickiewicza 17 X 1866 Rkp. BJ 13133 k. 59-60.

[Tłumaczenie:]

[k. 59r] Zaraz po powrocie miałem pojechać do Poznania, ale przeziębienie, które dopadło mnie w podróży, wywołało tak silny katar i tak uporczywy kaszel, że przyszło mi pozostać w domu. Ci, którzy wracają z Wielkiego Księstwa, nie zaszczepiają mi zbyt wielkiej ochoty, by się tam spieszyć przed zebraniem się Sejmu. Posłowie są rozlokowani w okolicznych wsiach, a panuje tam jak największa obojętność na sprawy publiczne. Mam nadzieję, że będzie lepiej, gdy posłowie się zbiorą. Powiedziano mi, że po ogłoszeniu manifestu, który został zarejestrowany, uważają oni, że nie są zobowiązani do jakichkolwiek innych starań, i panuje przekonanie, że nie można byłoby już nic więcej osiągnąć. Zresztą zobaczymy, ale trzeba poczekać, by mieć z kim rozmawiać, bo obecnie w Poznaniu nikogo takiego nie ma. Jednak próbowałem pisać do najbardziej wpływowych osób, ale do chwili obecnej nikt mi nie odpowiedział.

[k. 59v] Poza Żupańskim¹ jedynym wydawcą w Poznaniu jest Merzbach², ale uwikłał się w bardzo nieciekawe sprawy i w żadnym razie nie radzę Panu wchodzić z nim w relacje, bowiem jest on najbardziej niestałym człowiekiem na świecie i ciągle ma problemy.

Proszę mi wierzyć, że będę czuwał nad Pańskimi sprawami jak nad moimi własnymi i na pewno nie zaniedbam niczego, co mogłoby być korzystne dla Księgarni³.

Jeśli Księgarnia Europejska pana wicehrabiego Mucquardta⁴ – Bruksela, Place Royale – którą kieruje inny Merzbach⁵, mój przyjaciel, zwróci się do Pana w jakiegokolwiek sprawie, może Pan pertraktować bez obaw, gdyż jest ona bardzo solidna. Rozmawiałem o tym z Merzbachem, będąc przejazdem w Brukseli – mógłby wziąć Pańskie francuskie książki [k. 60r] w komis celem sprzedaży ich w Belgii.

Pomysł wydania tłumaczeń oficjalnych dokumentów dotyczących spraw poznańskich jest wyśmienity, ale trzeba będzie o tym porozmawiać z posłami, gdy się zgromadzą. Nie omieszkać tego uczynić... i będę pamiętał.

¹ Jan Konstanty Żupański – zob. list nr 9.

² Ludwik Merzbach – zob. list nr 25.

³ Księgarnia Luksemburska – zob. list nr 9.

⁴ Librairie Européenne – założona w 1838 r. w Brukseli i prowadzona przez tłumacza i wydawcę Charlesa Mucquardta (1813-1863).

⁵ Henryk Merzbach (1836-1903) – pochodził z rodziny warszawskich księgarzy, uczestniczył w powstaniu styczniowym, od sierpnia 1864 r. przebywał w Brukseli, gdzie podjął pracę w Librairie Européenne de Charles Mucquardt, pod koniec tego roku został jej dyrektorem.

Proszę wysłać numery „L'Époque”⁶ zawierające Pańskie listy do czasopisma „Dziennik Poznański”⁷. Są obojętni i apatyczni...

Na podstawie wieści z Galicji można sądzić, że reformy autonomiczne hrabiego Gołuchowskiego⁸ są szczerze. Kraj ogarnęła wielka radość, z pewnością przesadzona i niespecjalnie na miejscu pod względem politycznym. Entuzjazm jest uzasadniony przez wcześniejszy reżim, który był ohydny, jednak upada on powoli. Rosja się wścieka... i wydaje się celowo wzmacniać intrygi wśród Rusinów, aby zemścić się za ochronę, jaką zapewnia się Polakom.

[k. 60v] Nie czyni się nic pozytywnego w sprawie pozycji Kaczkowskiego⁹ w otoczeniu hrabiego Gołuchowskiego. Rozniosła się wieść, że współpracowali. Uważam to za wymyślone przez ludzi nieżyczliwych.

Niemcy odpoczywają, są smutne i liżą świeże rany; panuje przekonanie, że przyszłość będzie bardzo burzliwa; patrzymy na Francję, niepokojąc się o stan zdrowia cesarza¹⁰.

Pozdrawiam i ściskam Pańską dłoń. Szczerze Panu oddany,

J[ózef] I[gnacy] K[raszewski]

P.S. Proszę przekazać panu Lévy'emu¹¹ moje wyrazy przyjaźni.

Nie otrzymałem wysłanego do mnie listu.

17 października 1866

⁶ „L'Époque” – zob. list nr 57.

⁷ „Dziennik Poznański” – zob. list nr 8.

⁸ Agenor Gołuchowski – zob. list nr 65.

⁹ Zygmunt Kaczkowski (1825-1896) – prozaik, publicysta i poeta, działacz narodowowyzwoleńczy, w konspiracji powstańczej w 1860 r., za co został aresztowany, po 1862 r. agent austriacki w środowiskach emigracyjnych Wiednia i Paryża, po skazaniu na banicję przez tajny sąd obywatelski w 1864 r. osiadł w Paryżu, gdzie zbudował pokaźny majątek dzięki operacjom finansowym.

¹⁰ Napoleon III, właśc. Ludwik Napoleon Bonaparte (1808-1873) – w latach 1848-1852 prezydent Francji, następnie w latach 1852-1870 cesarz Francuzów, w latach 1866-1870 francuski książę Andory; był pierwszym prezydentem, drugim cesarzem i ostatnim monarchą Francji.

¹¹ Armand Lévy – zob. list nr 1.